

ІСТОРІЯ РЕЛІГІЙ В УКРАЇНІ

НАУКОВИЙ ЩОРІЧНИК

КНИГА I

ІНСТИТУТ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА — ФІЛІЯ ЛЬВІВСЬКОГО МУЗЕЮ ІСТОРІЇ РЕЛІГІЇ
ЛЬВІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ
ТА ДжЕРЕЛОЗНАВСТВА ім. М. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА ІНСТИТУТУ ФІЛОСОФІЇ
ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ

ІСТОРІЯ РЕЛІГІЙ В УКРАЇНІ

НАУКОВИЙ ЩОРІЧНИК
2004 рік

Книга I

Львів, "Логос"— 2004

Вміщені у збірнику наукові праці охоплюють широке коло питань з історії релігій в Україні з дохристиянських часів і до сьогодні. Зокрема розглядаються теми про вірування слов'ян і висвітлення археологічних досліджень у вивченні поховального обряду на терені Давньоруської держави, християнізація Русі-України, історія християнських та інших конфесій в Україні, виключаючи східні релігії, а також досліджуються питання збереження духовного і культурного надбання та впливи християнства на розвиток сакрального мистецтва.

Не залишилися поза увагою актуальні проблеми сучасного релігійного становища в державі.

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Я.Дашкевич, доктор історичних наук, М.Капран, доктор історичних наук, В.Наулко, чл.кор. НАНУ, доктор історичних наук, П.Саван, чл.кор. НАНУ, доктор історичних наук, В.Ульяновський, доктор історичних наук, В.Єленський, доктор філософських наук, А. Колодій, доктор філософських наук, В.Лях, доктор філософських наук, Л.Филипович, доктор філософських наук, П.Яроцький, доктор філософських наук, О.Боднар, доктор мистецтвознавства, Я.Запаско, доктор мистецтвознавства, Р.Захарчук-Чувай, доктор мистецтвознавства, М.Станкевич, доктор мистецтвознавства, Г. Стельмащук, доктор мистецтвознавства,

РЕЦЕНЗЕНТИ:

В.Любащенко, С.Павлюк

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

В.Гаюк, Я. Дашкевич, Я Моравська

*Затверджено до друку ухвалами Вченої ради
Львівського відділення Інституту української археографії
та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України
від 14 квітня 2004 року Протокол № 1
Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім.Г.Сковороди
НАН України від 13 квітня 2004 року Протокол № 4
та Львівського музею історії релігії
від 22 квітня 2004 року Протокол № 4.*

Статті подаються в авторській редакції

**THE CHURCH OF THE SACRED PROPHET ILLYA IN SUBOTIV:
LAST AND MODERN MAUSOLEUM OF BOHDAN KHMELNITSKIY
N.Kuksa (Subotiv)**

The separate moments of the history of the structure, destruction, restoration and research of the unique monument of the Ukrainian history and architecture – the church of the Sacred Prophet Illya in Subotiv – patrimonial mausoleum of Bohdan Khmelnitskiy are resulted. The further prospects of the research and restoration of the temple are specified.

Галина Лаврик (Полтава)

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ “ПРІОРИТЕТУ ПРИНЦИПУ
ПУБЛІЧНОГО ПРАВА ПЕРЕД ПРИВАТНИМИ
ІНТЕРЕСАМИ” В УКРАЇНСЬКОМУ РАДЯНСЬКОМУ
ЗАКОНОДАВСТВІ 1919 – ПОЧАТКУ 1920-Х РОКІВ**

Історія розвитку держави і права показує нам, що на різних її ступенях правова система не могла не взаємодіяти з існуючими релігійними відносинами. Така взаємодія забезпечувалася відповідним законодавством і практикою його застосування, в яких знаходив вираз зв'язок між суспільними інтересами в сфері церковно-релігійного життя і волею політичних сил щодо нього. У свою чергу, політичні інститути і процеси в своїй сукупності створювали необхідні умови для функціонування правової системи, правотворчої і правозастосовчої діяльності, спроможної підтримувати стабільність і динаміку у складній системі взаємин, взаємодії та взаємовпливів канонічно і організаційно структурованих суб'єктів, об'єднаних за світоглядно-віровизнавчими ознаками.

Саме опіка і контроль влади у Російській імперії підкорили церкву самодержавству чи не більше, ніж у Візантії, від якої Росія свого часу разом із православ'ям перейняла і церковно-політичні концепції, зокрема ідею “симфонії”, тобто гармонійної взаємодії між християнською державною владою і церквою та її ієрархами. Не маючи панівних позицій, задовольняючись, так би мовити, тимчасовими перемогами, ця ідея на початку XX століття залишалася досить сильною, охоплюючи і сферу науки, у тому числі політичної, юридичної. Причому допоки прибічники правової системи, освяченої авторитетом православної церкви, шукали спільного знаменника у стосунках держави і церкви [1, 344; 2, 547], антиклерикальні радикальні ліберали проголошували ідею не лише про “раціоналістичну регламентацію”, а й про повну свободу морального життя, свободу совісті. Це вчення про свободу, за словами видатного українського мислителя і громадського діяча М.П. Драгоманова, привело до “спроб другої, більш справе-

дливої і більш практично здійснюваної форми секуляризації держави – повного відділення галузі церкви від держави" [2, 173–174].

Власне, боротьба ідеї "секуляризації держави у значенні повного відділення галузі її від церкви" з "клерикальною реакцією" та "коливання державної влади між системою союзу з церквою, системою розділення церкви і держави", за свідченням М.П. Драгоманова, наповнювали релігійну історію XIX століття [3, 174] і спрямовували суспільство на шлях відокремлення Церкви від держави, Бога від кесаря.

Напередодні жовтневого перевороту 1917 року для тих, хто проповідував ідеї атеїзму і своєю поведінкою стверджував право на революційне насильство, важливо було подати відокремлення церкви від держави не як один з відомих політико-правовій науці принципів свободи совісті, а як гостру (хоча політично й ідеологічно забарвлену) потребу реального життя людей, суспільства, релігійних організацій, певних конфесійних течій. Це стосувалося й українських земель, де з ломкою російської імперської державної і політичної системи змінювалися умови для церковної діяльності.

У той час, коли поширювалися погляди на церкву і державу як на знаряддя експлуатації, на закон як волю певного класу, які потрібно знищити у процесі революційної боротьби, українській державності було властиве прагнення вільно визначати своє світорозуміння. Уже в період існування в Україні її вищого органу влади – Центральної Ради тут формувалися тенденції демократичного правового регулювання відносин, що склалися між державою і церквою. Попри складність соціально-економічних обставин, воєнну і політичну нестабільність конституційна держава "кожному мешканцеві країни" мала надати "право вільного громадянина" і зрівняти всіх громадян у їх правах і обов'язках, незалежно від "побутових або соціальних першенств і привілеїв". Висловлювалася впевненість у тому, що забезпеченість "волі віри в зв'язку з волею спілок і зібрань" призведе до заснування "вільних" церков, які прагнуть "захопити пануюче становище в громадянстві і в державі", як це відбувалося в Бельгії, де католицька церква, скориставшись ліберальною конституцією, створила "дуже могутню політичну партію", чи то у Франції, Італії, де "воля навчання" дозволяла католицьким церквам відкривати парафіяльні (церковні) школи і навіть університети [5, 15; 6, 14].

Вимоги значної частини українського духовенства, спрямовані на відродження національних релігійно-церковних традицій, утворення Української автокефальної православної церкви і ліквідацію російського церковного централізму одним із перших відстоював визначний український громадський та політичний діяч С.Томашівський. "(...) О д н і ст ь р о с і й с ь к о ї ц е р к в и т а к с а м о т а к а с и л ь н а й н е п е р е м о ж н а , я к м і ц н а й н е п о х и т н а т е п е р і ш н я р о с і й с ь к а д е р ж а в а , – з а з н а ч а в в і н . – З р о з т р о щ е н н я м о с т а н н ь о ї р о з п а д е т ь с я в п у х і п р а х т а к о ж р о с і й с ь к а с и н о д а л ь н а ц е р к в а , а ц е р к о в н е ж и т т я н а з е м л я х , я к і т е п е р п і д п а н у в а н н я м м о с к а л і в , п р и л а д и т ь с я д о н о в и х п о л і т и ч н и х о б s т a в и н " [10, 6].

Однак від початку діяльності перших більшовицьких урядів в Україні – Народного Секретаріату Української Республіки, Тимчасового робітничо-

селянського уряду України розвиток пов'язаних із релігією суспільних відносин тут потрапляв у залежність від волі "панівного класу", його намагання замінити православну ідеологію комуністичною.

Більшовицькі лідери залишались невисокої думки про придатності висловлюваних ліберальною буржуазією ("представниками фінансового капіталу, які належали до різноманітних релігійних культів") вимог щодо знищення державної релігії, ліквідації панівної церкви, а значить і відповідних законодавчих напрацювань, для розв'язання завдань пролетарської революції з відокремлення церкви від держави. Вони наполягали на "пріоритеті принципу публічного права перед приватними інтересами": використання громадянами свого права на виконання релігійних обрядів без порушення суспільного порядку та посягань на права інших громадян радянської республіки. Інакше місцева влада могла вживати всіх необхідних заходів для забезпечення суспільного порядку і безпеки. "Тон і напрям" цій адміністративній практиці задавала правова норма про заборону супроводжувати релігійними обрядами або церемоніями дії державних та інших публічно-правових громадських установ, уміщена в статті 4 декрету Тимчасового робітничо-селянського уряду України від 22 січня 1919 ідентичному аналогічному декрету Раднаркому РСФРР від 23 січня 1918 року.

Ліквідовуючи "пережиток давнього теологічного законодавства, завдяки якому панівна церква, тобто одне віросповідання утримувалось за рахунок усіх громадян, хоча б тих, котрі належали до інших культів, хоча б і за рахунок невіруючих" [8, 161], радянська влада позбавляла церковні й релігійні інституції державної допомоги. Суто "пролетарським духом" віяло від принципу заборони бюджету культів, викладеного у статті 12 декрету Тимчасового робітничо-селянського уряду України "Про відокремлення церкви від держави і школи від церкви", за якою примусове стягнення зборів і податків на користь церковних і релігійних організацій, як, власне, і заходи примусу або покарання з боку цих організацій над їхніми членами, не допускалися.

"Старий" буржуазний принцип рівності всіх релігій перед законом надалі обґрунтовувався, головним чином, через "заборону видавати будь-які місцеві закони або постанови, які б утискали або обмежували волю сумління, або встановлювали будь-які переваги та привілеї на підставі віросповідної належності громадян" [8, 161]. Питання знищення панівної релігії, привілеїв колишньої державної церкви переносилося "зі сфери волі сумління як різновиду індивідуальної свободи" у "сферу церковної волі, як приватного різновиду суспільної свободи" [9, 263]. У зв'язку з цим релігійні моделі нормативного регулювання шлюбно-сімейних взаємин усувалися із єдиної централізованої правової системи, яку вибудовувала радянська держава у пореволюційне десятиліття. Викладання релігійних віровчень в усіх державних і громадських навчальних закладах, де вивчали загальноосвітні предмети, заборонялося. Ніхто не міг, посилаючись на свої релігійні погляди, ухилятися від виконання своїх громадянських обов'язків, окрім випадків заміни одного громадянського обов'язку іншим за рішенням народного суду (точніше, сесії Раднарсуду) тощо.

У наведених нами правових нормах розкривався політико-правовий зміст свободи совісті, що відповідно до Конституції УСРР 1919 року мала слугувати гарантією забезпечення за всіма громадянами "права пропаганди релігійних учень, які не ставили перед собою ніяких соціальних і політичних цілей, а також антирелігійних учень, які духом своїм не суперечать комуністичному світоглядові". Нормативні взаємовідносини між громадянами в цьому разі регулювало адміністративне, кримінальне, цивільне та сімейне право. У низці законів, зокрема в Кодексі законів про працю УСРР 1922 року, Кодексі законів про народну освіту УСРР 1922 року та інших, розкривалися суттєві аспекти свободи совісті як конституційного принципу.

Використання цивільним, адміністративним правом таких термінів, як "група", "громада" замість терміну "церква" з метою поставити релігію в якомога невідгідніші умови змагання з антирелігійним світоглядом уже само по собі було неприпустимим у контексті зусиль, спрямованих на створення передумов для досягнення юридичної рівності в галузі релігії і запобігання дискримінації віруючих чи невіруючих. Під час реального облаштування церковно-релігійного життя в Україні заступник наркома юстиції, генпрокурора республіки М.В. Михайлик заявляв: "(...) І патріарх всія Русі, і союзи православних громад, і Всеукраїнська церковна Рада, – усе це приватні об'єднання, добровільні угруповання громадян, що вибрали ту чи іншу зовнішню форму моління своєму богу, що не володіють ніякими публічними правами, що не мають ніяких способів і форм будь-якого примусу, а в разі вияву хоча б тіні примусу проти волі когось із громадян, навіть своєї громади – підлягають відповідальності перед революційним судом" [4].

Виконуючи роль граничних підстав теоретико-правового осмислення поняття "церкви як цілого", такі пояснення засвідчували можливість існування "історичних" церков, але вже на рівні юридичного статусу, доступного релігійним угрупованням. Свої переваги тут має набуття релігійними громадами права юридичної особи. У радянській Україні церква відокремлювалася від держави, залишаючи його за собою. Так тривало, допоки у серпні 1920 року цю єдину відмінність українського декрету "Про відокремлення церкви від держави і школи від церкви" було ліквідовано: Раднарком УСРР постановив доповнити цей декрет положенням про позбавлення церковних і релігійних громад права юридичної особи, а значить, і правоздатності.

Відтоді лише наявність в українському пореволюційному законодавстві природно впливаючого з історії, традицій, практичної взаємодії з найвпливовішою й найчисленнішою в Україні релігійною організацією – Руською православною церквою поняття "церковної волі", яке включало в себе: "1) волю засновувати нові релігійні громади, 2) волю церковної організації і управління і 3) повну рівність у правах усіх зареєстрованих релігійних громад" [7, 17–8], зводила значні перешкоди на шляху до обмеження всіх видів релігійної діяльності на догоду державним інтересам.

Придатне для цього законодавство мало бути написане на основі дещо інших уявлень про право віросповідання, наприклад, з позиції необхідності його

суворой регламентації, яка також визрівала у "надрах" підходу до "церковної волі", як "приватного різновиду суспільної свободи". "Хоча свобода віри не піддається законодавчій регламентації, – зазначав завідуючий Ліквідаційним відділом Наркомату юстиції УСРР І.К.Сухоплюєв, – оскільки не можна силою примусити людину вірити чи не вірити, однак найгрубіші контури свободи віри можна означити і в законодавстві (...)" [8,161].

У той час, коли правозастосовна система у республіці, як і в країні в цілому, перебувала далеко не в кращому стані, досить прямими і чітко сформульованими виявилися юридичні параметри компромісу між державою та релігійними організаціями, викладені у першому українському Кримінальному кодексі 1922 року. Цей документ підводив принципову базу під дискусію про кращий метод викоренення релігійності і церковності, що точилася зі змінним успіхом з моменту революційних подій 1917 року. Ішлося про вибір між однопланово-репресивним придушенням чекістсько-військовими методами і допущенням компромісів у всіх напрямках партійно-державної політики щодо релігії та церковних організацій кожної конфесії.

Прискіпливо розбираючись у юридичних нюансах аргументів на користь кожної з цих спірних позицій, інстанції, відповідальні за здійснення відокремлення церкви від держави в Україні, виявляли схильність до вимог концентрації чималих партійних адміністративних сил для стрімкого вирішення завдання руйнування церкви. Комісії з ліквідації майна релігійних установ (Поліру) у своїх перших кроках з "планомірного використання в інтересах усіх трудящих" націоналізованого майна, що належало релігійним організаціям, Ліквідаційний відділ Наркомату юстиції УСРР у ліквідації зв'язку між церквою і державою, Наркомат внутрішніх справ УСРР у діяльності з реалізації українського радянського законодавства про культи 1922-1929 років, по суті, потурали стереотипним уявленням про підхід до обмеження релігійної діяльності церкви та віруючих.

Свободу совісті все частіше вони розглядали не як питання зі сфери приватного життя громадянина, а як одну з проблем у царині публічно-правових відносин – суспільно-політичних інтересів. Це неминуче призводило до встановлення такої моделі державно-церковних відносин, при якій законодавчо закріпився принцип відокремлення церкви від держави, але на практиці відбувалося активне втручання держави у справи церкви. Воно призводило до нищення церкви в Україні, розгулу нечуваного беззаконня у релігійних питаннях, який став логічним продовженням політики насильства, що характеризувала весь період радянської влади в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Булгаков С. Н. На пиру богов pro и contra современные диалоги // Булгаков С.Н. Труды по социологии и теологии. – М.: Наука, 1999. – Т. 2: Статьи и работы разных лет. 1902-1942. – 1999.
2. Булгаков С. Н. Христианская социология. Право и государство // Булгаков С.Н. Труды по социологии и теологии. – М.: Наука, 1999. – Т. 2: Статьи и работы разных лет. 1902-1942. – 1999.

3. Драгоманов М.П. Борьба за духовную власть и свободу совести в XVI-XVII столетии // Драгоманов М.П. Вибране. "...Мій задум зложити очерк історії цивілізації на Україні". – К.: Либідь, 1991.
4. Михайлик М. Революционеры. К происхождению Всеукраинскому Церковному Православному Собору // Пролетарская правда. – 1922. – 22 октября.
5. Спекторский Е.В. Государство. – Петроград: Изд-во "Огни", 1918.
6. Спекторський Є. Основи права державного / Пер. А.Вечерницького (О.Кузьмінський). – К.: Вид-во і друк. т-ва "Час", 1918.
7. Сухоплюєв І. Відокремлення церкви від держави: Збірник законоположень СРСР і УСРР, інструкцій, об'явок і пояснень Наркомвнусправ УСРР / 3 передм. В.А.Балицького. – Харків: Юридичне видавництво УСРР. – 1929.
8. Сухоплюєв І.К. Свобода совести по германской конституции 1919 г. // Наука на Украине. – 1922. – № 3.
9. Сухоплюєв І.К. Свобода совести по конституциям Чехо-Словацкой и Польской Республик // Наука на Украине. – 1922. – № 4. – С. 263.
10. Томашівський С. Церковний бік української справи / Видання Союзу визволення України. – Відень: Друк. А.Гольцгавзена, 1916.

THE ENSURING OF THE "PUBLIC RIGHT PRINCIPLE BEFORE PRIVATE INTERESTS" IN UKRAINIAN-SOVIET RELIGION LEGISLATION IN 1919 AND THE BEGINNING OF THE 1920'S.

G.Lavrik (Poltava)

This article is devoted to the peculiarities of the legislative activity of Soviet Ukraine 1919-1920's in regard to these questions: faith freedom and conscience freedom.

Ольга Левицька (Львів)

ЧЕНСТОХОВСЬКА ІКОНА МАТЕРІ БОЖОЇ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Сьогодні, на зламі тисячоліть, в часі занепаду суспільства, погіршення відносин між людьми, матеріального та духовного зубожіння народу, особливо гостро постає питання моралі, моральних цінностей, морального вибору. Відчуваючи себе безсилими перед сьогоденням, яке щораз більше приносить нові і нові несподіванки, люди починають шукати підтримки, заспокоєння, розради. І неодноразово з'являється інформація про місця та ікони, біля яких стаються різноманітні чуда, або про ікони, які стають символом духовної боротьби та перемоги для цілого народу.

У своїй статті я б хотіла ознайомити читачів з історією чудотворної ікони Матері Божої в Ченстохові (Польща). Актуальність цієї теми пов'язана з браком досліджень

Алла Киридон (Київ)

ОБНОВЛЕНСТВО В УКРАЇНІ: ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ В ІСТОРИКО-РЕЛІГІЙНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	268
---	-----

Олександра Киричук (Львів)

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ	275
---	-----

Микола Киришко, Ірина Єрмак (Київ)

ТЕРЦІАРІЇ В УКРАЇНІ	283
---------------------------	-----

о. д-р Святослав Кияк (Івано-Франківськ)

УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА ЯК СИМВОЛ ЦЕРКВИ-ПАЛОМНИЦІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	288
---	-----

Наталія Колб (Львів)

ЧИН СЛУЖЕБНИЦЬ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ В ГАЛИЧИНІ: ЗАСНУВАННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ (1891–1898 РР.)	294
---	-----

Ганна Котляр (Миколаїв)

ПРОТЕСТАНТСЬКА МУЗИКА: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОГО СПРИЙНЯТТЯ	301
---	-----

Юрій Котляр (Миколаїв)

РЕЛІГІЙНО-СЕЛЯНСЬКІ ВИСТУПИ ПРОТИ БІЛЬШОВИЦЬКОГО РЕЖИМУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ (1919–1930)	305
--	-----

Ірина Кохан (Львів)

ПРАВОСЛАВ'Я УКРАЇНИ В XVII–XVIII СТОЛІТТЯХ: ВІДНОВЛЕННЯ ІЄРАРХІЇ, ПЕРЕХІД У ЮРИСДИКЦІЮ МОСКОВСЬКОЇ ПАТРІАРХІЇ	310
--	-----

Надія Кукса (Суботів, Черкаської обл.)

ЦЕРКВА СЯТОГО ПРОРОКА ІЛІІ В СУБОТОВІ: МИНУЛЕ І СЬОГОДЕННЯ УСИПАЛЬНИЦІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.	320
--	-----

Галина Лаверик (Полтава)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРІОРИТЕТУ ПРИНЦИПУ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА ПЕРЕД ПРИВАТНИМИ ІНТЕРЕСАМИ В УКРАЇНСЬКОМУ РАДЯНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ 1919 – ПОЧАТКУ 1920-Х РОКІВ	326
--	-----

Ольга Левницька (Львів)

ЧЕНСТОХОВСЬКА ІКОНА МАТЕРІ БОЖОЇ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	331
--	-----

Віра Лисак (Львів)

РЕЛІГІЙНА ТА ПЕДАГОГІЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕОДОРА ЛЕПКОГО	337
--	-----

Анатолій Лисий, Валентин Гребінченко (Вінниця)

ПОДОЛЯНИН ІВАН ХОМЕНКО – ПЕРЕКЛАДАЧ СЯТОГО ПИСЬМА	342
---	-----

Валентина Лось (Київ)

ПРИЄДНАННЯ ДО ПРАВОСЛАВ'Я УНІАТСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ XVIII СТ.	346
--	-----

Олег Мальчевський (Львів)

РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕТРА МОГИЛИ У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОГЕНЕЗУ	351
--	-----